TƯ VẤN TÂM LÝ HỌC ĐƯỜNG

Tư vấn tâm lý học đường hay còn gọi là tham vấn học đường là một nhánh của ngành tham vấn tâm lý được xuất hiện vào đầu thế kỷ 20 tại Hoa Kỳ. Trong khoảng 10 năm trở lại đây, với sự xuất hiện hàng loạt những vấn đề liên quan đến đạo đức, kỷ luật trường học, học sinh tự tử, áp lực thi cử, những rối loạn tâm lý, quan hệ thầy trò… của các trường học Việt Nam, những nhà giáo dục, tâm lý và cùng những tổ chức và các cơ quan hữu trách đã "giật mình" và bắt đầu đề cập đến việc phải có các hoạt động tham vấn tâm lý trong trường học. Đến nay, vấn đề tham vấn học đường tại Việt Nam đã trở thành một đề tài nóng bỏng và nhận được nhiều sự ủng hộ từ các em học sinh, phụ huynh, nhà trường, các nhà tâm lý – giáo dục và các tổ chức thuộc chính phủ cũng như các tổ chức phi chính phủ.

Những năm gần đây, tư vấn tâm lý học đường chủ yếu mới dừng lại ở hình thức tham vấn, tư vấn, giải đáp những thắc mắc., băn khoăn của học sinh, phụ huynh riêng lẻ chứ chưa trở thành một hoạt động trợ giúp tâm lý học đường thật sự chuyên nghiệp.

1. Vai trò của tư vấn

Hiện nay, ở nước ta chưa có chương trình đào tạo chuyên ngành về tâm lý học đường đã tạo ra một lỗ hổng trong lĩnh vực tổng quan và giáo dục chuyên sâu.

Trong môi trường học đường, những nhà tư vấn học đường sử dụng những kiến thức tâm lý học và các kỹ năng tham vấn nhằm giúp trường học giải quyết những vấn đề sau:

- Hỗ trợ học sinh giải quyết những khó khăn trong việc phát triển nhân cách, năng lực và kỹ năng học tập, định hướng nghề nghiệp, lối sống khỏe mạnh, các mối quan hệ liên nhân cách và những rối loạn cảm xúc và nhân cách.
- Hỗ trợ phụ huynh trong việc quan tâm, chăm sóc và giáo dục con cái, phát triển mối quan hệ với nhà trường một cách tích cực, phát hiện những khó khăn của con cái và phối hợp với nhà trường trong việc giáo dục.
- Hỗ trợ giáo viên và những thành viên khác trong nhà trường trong việc giao tiếp và tiếp cận với học sinh, kịp thời phát hiện những nhu cầu và những vấn đề cần sự can thiệp của nhân viên tư vấn.
- Hỗ trợ nhà trường trong việc hoạch định các chiến lược giáo dục toàn diện cho học sinh, cách thức phối hợp với phụ huynh trong việc giáo dục, cách thức tổ chức các hoạt động nhằm phát triển và ngăn ngừa các hành vi nguy cơ trong trường học của học sinh.
- Phối hợp với các tổ chức liên quan trong việc hỗ trợ và can thiệp trong trường hợp học sinh có những vấn đề liên quan đến những hoạt động bên ngoài như các vấn đề pháp luật, các vấn đề về bệnh tâm lý… Lưu giữ hồ sơ những học sinh có những vấn đề về tâm lý để có thể sử dụng trong những trường hợp cần thiết sau này.
- Tư vấn học đường sẽ giúp các bậc cha mẹ hiểu và có những giải pháp phù hợp với những vấn đề tâm lý của con mình.

2. Những khó khăn trong việc tư vấn học đường ở trường THPT

Ở phần lớn các trường học hiện nay vấn đề trợ giúp tâm lý học đường vẫn chưa được chú trọng. Hoạt động trợ giúp tâm lý rất ít được tổ chức ở trường cho nên mỗi khi gặp khó khăn về tâm lý các em chủ yếu tâm sự với bạn bè, một số ít thì tâm sự với cha mẹ hoặc không nói với ai, thậm chí giải quyết sự việc một cách tiêu cực. Điều đó cho thấy, các em thật sự cần một người đáng tin cậy và có chuyên môn để chia sẻ tâm sự hoặc trợ giúp các em tìm cách thức giải quyết các vấn đề một cách tốt nhất.

Một trong những nguyên nhân khiến tâm lý học đường của nước ta chưa phát triển do nhiều trường hợp còn thói quen "chấp nhận" mà không nhờ cậy đến các nhà tâm lý. Mặt khác, việc đánh giá vai trò trợ giúp tâm lý học đường cũng chưa được các nhà quản lý giáo dục quan tâm đúng mức.

Việc đào tạo nguồn nhân lực phục vụ công tác trợ giúp tâm lý học đường chưa được chú trọng. Một số trường chưa nhận thức hết ý nghĩa và tác dụng của hoạt động trợ giúp tâm lý học đường, thậm chí có trường học còn chưa hiểu tư vấn tâm lý học đường là gì. Bên cạnh đó, cũng còn nhiều trường học chưa nắm vững được những đặc trưng riêng của công tác trợ giúp tâm lý khiến học sinh dù có nhu cầu muốn được lắng nghe ý kiến của các chuyên gia nhưng vẫn ngần ngại. Việc quan tâm trợ giúp tâm lý học đường chủ yếu ở lứa tuổi sinh viên còn lứa tuổi học sinh phổ thông chưa được chú trọng.

Nhu cầu tư vấn của học sinh rất đa dạng: tư vấn về tình cảm bạn bè, về tình yêu tuổi mới lớn, về sức khỏe sinh sản, về quan hệ giữa thầy cô và học sinh, giữa cha mẹ và con cái, tư vấn điều chỉnh hành vi, lời nói, cách ứng xử; tư vấn hướng nghiệp; tư vấn bạo lực học đường…Giáo viên trên lớp do hạn chế về thời gian và kiến thức, phương pháp khó có thể giải quyết thỏa đáng những nhu cầu, nguyện vọng của các em.

3. Các giải pháp

Thành lập Ban tư vấn học đường:

Thành viên Ban tư vấn học đường là Ban giám hiệu, Đoàn trường, Ban ĐD CMHS cùng các giáo viên tổ trưởng các bộ môn cùng tham gia.

Các thành viên trong Ban tư vấn được chia thành từng nhóm chuyên sâu để tư vấn từng lĩnh vực như nhóm tư vấn về kỳ thi tuyển sinh Đại học, Cao Đẳng; nhóm tư vấn về sức khỏe sinh sản; nhóm tư vấn về tâm sinh lý…

Phụ huynh học sinh cần tư vấn chủ yếu về những vấn đề liên quan tới mối quan hệ trong gia đình…

Đẩy mạnh công tác tuyên truyền

Nhà trường kết hợp với ban đại diện CMHS cần làm tốt công tác tuyên truyền cho học sinh, phụ huynh và những người làm công tác giáo dục nhận thức được tính cấp thiết của tâm lý học đường với mỗi trường học, mỗi học sinh. Gieo nhu cầu và kích thích nhu cầu sử dụng tâm lý học đường để nâng cao chất lượng cuộc sống học sinh, nâng cao chất lượng giáo dục. Cần có các hình thức tuyên truyền phổ biến về công việc, nhiệm vụ, trách nhiệm của nhà tư vấn học đường để học sinh, phụ huynh, giáo viên hiểu và có cái nhìn đúng đắn hơn với những học sinh tìm đến nhà tham vấn

Mỗi nhà trường và phụ huynh học sinh cần nhận thức sâu sắc sự cần thiết của tư vấn học đường đối với việc giáo dục nhân cách, lối sống, định hướng nghề nghiệp…cho học sinh.

Đầu tư cơ sở vật chất

Hiện nay, Nhà trường gặp phải nhiều khó khăn khi tổ chức tư vấn học đường cho học sinh như: khó khăn về cơ sở vật chất(phòng tư vấn..), khó khăn về kinh phí đầu tư, về nhân lực, về phương pháp và kỹ thuật tư vấn…Vì vậy, cần có sự hỗ trợ của hội cha mẹ học sinh(về vật chất và công sức) để đầu tư có chất lượng và hiệu quả công tác này.

Tổ chức rút kinh nghiệm sau mỗi giai đoạn thực hiện

Sau mỗi giai đoạn nhà trường kết hợp với PHHS tổ chức các buổi họp rút kinh nghiệm từ đó có những giải pháp phù hợp mang lại hiệu quả cao nhất trong việc tư vấn học đường.

Tăng cường rèn luyện kĩ năng

Nội dung chương trình tư vấn học đường không chỉ bó hẹp trong khung lý thuyết về tư vấn mà cần phải được mở rộng, kết hợp với việc hình thành cho học sinh nhiều kỹ năng. Hình thức tư vấn không chỉ hướng đến cá nhân mà còn hướng đến toàn thể học sinh để hỗ trợ các em phát triển nhân cách hoàn thiện. Hoạt động tư vấn tâm lý mở ra cho học sinh cơ hội để nhìn lại những khó khăn của mình theo nhiều cách thức khác nhau...Chính vì vậy vai trò của GVCN, của PHHS rất quan trọng trong việc hình thành cho các em học sinh kĩ năng sống, sự định hướng nghề nghiệp, kỹ năng về học tập, phát triển nhân cách… thông qua các giờ học trên lớp, giờ sinh hoạt, giờ chào cờ, giờ hoạt động GDNGLL, các buổi trao đổi, thảo luận của phụ huynh với con em mình.

Phối kết hợp với các lực lượng xã hội

Bộ phận tư vấn cần phối hợp chặt chẽ với các lực lượng khác trong và ngoài nhà trường, đặc biệt là và phụ huynh học sinh với giáo viên chủ nhiệm

Ngoài công việc tư vấn riêng, bộ phận tư vấn học đường cần mở các buổi hội thảo để tư vấn những vấn đề chung cho học sinh, để học sinh được đối thoại

4. Kết quả và phương hướng

Trong những năm học vừa qua, vấn đề tư vấn học đường đã được triển khai ở trường THPT Buôn Ma Thuột như sau:

Lập hòm thư góp ý, sau này lập hòm thư điện tử, tuy nhiên mới chỉ ở mức trả lời các câu hỏi do các em gửi còn tư vấn tâm lý cho chính giáo viên, phụ huynh thì chưa có. Hàng tháng, nhà trường tổ chức cho học sinh thực hiện các tiết hoạt động GDNGLL theo chủ điểm nhằm giáo dục các em ứng xử đúng với bạn bè, thầy cô giáo cũng như trong quan hệ trong gia đình.

Tổ chức các Ngày Hội truyền thông phòng chống HIV/AIDS, ngày Hội hướng nghiệp, Lễ Hội văn hoá dân gian, Hội thảo Văn hoá Học đường…

Tổ chức dạy kĩ năng sống trong thời khoá biểu từ năm học 2008-2009 đến nay với những giáo viên được tập huấn bài bản.

Thành lập các Câu lạc bộ truyền thông với đội ngũ cộng tác viên là các em học sinh đã được tập huấn, tuyên truyền về giáo dục giới tính và Giáo dục sức khoẻ sinh sản vị thành niên cho các lớp.

Phối kết hợp chặt chẽ với PHHS trong việc hình thành nhân cách, hướng nghiệp, các kĩ năng sống.. cho học sinh, tổ chức các hoạt động giáo dục, xã hội hoá đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất nhà trường.

Tuy nhiên vấn đề này chưa được quan tâm một cách đúng mức, chưa trở thành một "mảng" hoạt động riêng; Đặc biệt PHHS chưa trực tiếp tham gia vào hoạt động này. Nhưng năm học 2011-2012, chúng tôi rất phấn khởi đã được Ban Giám hiệu nhà trường đề nghị PHHS cùng tham gia Ban Tư vấn của nhà trường, đã đưa vấn đề này trở thành một trong những nội dung phối hợp hoạt động giữa nhà trường và Ban đại diện CMHS. Cuối cùng, để tư vấn học đường làm tốt trách nhiệm của nó thì đòi hỏi mỗi thầy cô giáo, mỗi PHHS phải là một tư vấn viên.

----------Hết----------